

4. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

УДК 658.14/16:005.334.4

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Битківська А.В., аспірант

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Україна, 03680, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1*

annabitkivska@yandex.ru

Вплив світової економічної депресії, зволікання зі структурними реформами та нестабільність політичної ситуації зумовили значне погіршення стану економіки України. У таких умовах зростає загроза підвищення рівня збитковості, банкрутства та ліквідації вітчизняних суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим автором статті здійснено аналіз сучасних тенденцій банкрутства підприємств в Україні та світі. У процесі дослідження було виявлено, що за ступенем сприятливості умов для підприємницької діяльності Україна значно відстає від лідерів і у світовому, і в регіональному рейтингах, а особливо за показником «Врегулювання неплатоспроможності». Встановлено, що протягом останніх років в Україні спостерігається позитивна тенденція до зниження кількості збиткових підприємств та підприємств-банкрутів, але питома вага справ, з яких було винесено постанови суду про визнання банкрутства підприємств залишається на досить високому рівні, що пов'язано з недосконалістю вітчизняної системи врегулювання неплатоспроможності і відсутністю реальної можливості фінансового оздоровлення та відновлення платоспроможності підприємств. Для вирішення цієї проблеми здійснення процедури банкрутства в Україні повинне відповідати досягненням міжнародної практики, що, насамперед, вимагає здійснення заходів, спрямованих на скорочення затрат часу і матеріальних ресурсів на здійснення даної процедури та підвищення відсотку повернення вимог кредиторів. Також необхідно забезпечити спрямованість процедури банкрутства не лише на захист законних прав та інтересів кредиторів і власників фінансово неспроможного підприємства, збереження конкурентоспроможності економіки шляхом виведення з господарського обороту менш ефективно діючих суб'єктів господарювання, але й на реальне здійснення заходів реабілітації та фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств.

Ключові слова: банкрутство, збитковість, ліквідація, світовий та регіональний рейтинг країн, система врегулювання неплатоспроможності, ступінь сприятливості умов для підприємницької діяльності.

Бытковская А.В. АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ БАНКРОТСТВА ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ И МИРЕ / *Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, Украина*

Влияние мировой экономической депрессии, промедление со структурными реформами и нестабильность политической ситуации обусловили значительное ухудшение состояния экономики Украины. В таких условиях возрастает угроза повышения уровня убыточности, банкрутства и ликвидации отечественных субъектов хозяйствования. В связи с этим автором статьи проведен анализ современных тенденций банкрутства предприятий в Украине и мире. В процессе исследования было выявлено, что по степени благоприятности условий для предпринимательской деятельности Украина значительно отстает от лидеров как в мировом, так и в региональном рейтингах, а особенно по показателю «Урегулирования неплатежеспособности». Установлено, что в течение последних лет в Украине наблюдается положительная тенденция к снижению количества убыточных предприятий и предприятий-банкротов, но удельный вес дел, по которым было вынесено постановление суда о признании банкрутства предприятий остается на достаточно высоком уровне, что связано с несовершенством отечественной системы урегулирования неплатежеспособности и отсутствием реальной возможности фінансового оздоровления и восстановления платежеспособности предприятий. Для решения данной проблемы осуществление процедуры банкрутства в Украине должно соответствовать достижениям международной практики, что, прежде всего, требует осуществления мер, направленных на сокращение затрат времени и материальных ресурсов на осуществление данной процедуры и повышение процента возврата требований кредиторов. Также необходимо обеспечить направленность процедуры банкрутства не только на защиту законных прав и интересов кредиторов и собственников финансово несостоятельного предприятия, сохранения конкурентоспособности

економики путем вывода из хозяйственного оборота менее эффективно действующих субъектов хозяйствования, но и на реальное осуществление мер реабилитации и финансового оздоровления неплатежеспособных предприятий.

Ключевые слова: банкротство, убыточность, ликвидация, мировой и региональный рейтинг стран, система урегулирования неплатежеспособности, степень благоприятности условий для предпринимательской деятельности.

Bytkivska A.V. THE ANALYSIS OF CURRENT TRENDS OF BANKRUPTCY OF ENTERPRISES IN UKRAINE AND THE WORLD / *Kyiv national economic university named after Vadym Hetman, Ukraine*

The impact of the global economic depression, procrastination with structural reforms and the political instability caused a significant deterioration of the economy of Ukraine. Under these conditions, the threat of increased loss, bankruptcy and liquidation of domestic entities. In this regard, the author of the article analyzes the current trends of bankruptcy of enterprises in Ukraine and the world. During the research it was found that the degree of favorable conditions for business activity in Ukraine lags far behind the leaders in global and regional rankings, especially in terms of Resolving insolvency". It is established that in recent years, Ukraine has seen a positive trend to reduce the number of unprofitable enterprises and enterprises-bankrupts, but the proportion of cases from which was made the decision on recognition of the bankruptcy of enterprises remains at a sufficiently high level, due to imperfections in the domestic settlement system of insolvency and with no real possibility of financial recovery and restore the solvency of enterprises. To solve this problem, the implementation of bankruptcy procedure in Ukraine must match the achievements of the international practice and, above all, requires the implementation of measures aimed at reducing the cost of time and material resources for the implementation of this procedure and increase the rate of return to creditors. You must also provide direction bankruptcy not only to protect the legitimate rights and interests of creditors and owners of insolvent enterprises, preserve the competitiveness of the economy through economic turnover less inefficient existing entities, but also on the actual implementation of rehabilitation measures and financial rehabilitation of insolvent enterprises.

Key words: bankruptcy, loss, elimination, global and regional ranking of countries, the settlement system of insolvency, the degree of favorable conditions for business activity

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Нині розвиток Української держави відбувається в умовах загострення системної кризи, тобто кризи, яка охоплює політико-правову та соціально-економічну сфери розвитку країни. Тому зараз особливо актуально постають питання, пов'язані з загрозою виникнення кризових явищ і в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, необхідністю вчасного їх виявлення та запобігання збитковості і банкрутства українських підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика дослідження тенденцій банкрутства та заходів запобігання неплатоспроможності вітчизняних підприємств знайшла відображення в працях багатьох вітчизняних науковців.

У наукових працях І. І. Нескородєвої [1] та М. М. Берест [2] проаналізовано стан та особливості банкрутства підприємств України до 2010 року та запропоновано заходи щодо підвищення платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах фінансової кризи. Мірошниченко О. Ю. [3] досліджуючи стан інституту банкрутства в Україні, здійснює аналіз динаміки збиткових підприємств та організацій, а також кількості порушених справ про банкрутство у 1998-2011 роках. Брінь П. В. [4] аналізує аналітичні дані щодо ситуації банкрутства в Україні станом на 01.05.2012 року, наводить ТОП-10 найбільших банкрутств України-2012 за даними Forbes та виділяє основні проблеми вітчизняного інституту банкрутства. Аналіз кількості справ про банкрутство підприємств в Україні здійснює в науковій статті Є. М. Руденко [5]. Кандидат економічних наук надає загальну характеристику справ про відновлення платоспроможності боржників або визнання їх банкрутами, закінчених провадженням в Україні у 2009-2013 роках, наводить дані про розгляд господарськими судами справ про банкрутство у 2011-2012 роках і порівнює їх по апеляційних округах, а також у загальних рисах висвітлює причини банкрутства вітчизняних підприємств. Крім того, серед науковців, праці яких присвячені дослідженню сучасних тенденцій банкрутства підприємств України, також Г. Є. Долматова і І. І. Канєєва [6], С. В. Ушеренко [7], О. В. Хаджинова [8] та інші.

Проведені науковцями дослідження є достатньо ґрунтовними, однак, враховуючи погіршення стану економіки України протягом 2013-2014 років, зумовлене впливом світової економічної депресії, зволіканням зі структурними реформами та нестабільністю політичної ситуації в країні, доречно провести подальший аналіз сучасних тенденцій збитковості та банкрутства підприємств в Україні, а також дослідити стан системи врегулювання неплатоспроможності і ступінь сприятливості умов для ведення підприємницької діяльності, та порівняти їх з показниками, що демонструють світові лідери.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є здійснення аналізу сучасних тенденцій банкрутства підприємств в Україні та світі, а також дослідження стану системи врегулювання неплатоспроможності та сприятливості умов для ведення підприємницької діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як зазначає колектив авторів на чолі з к.е.н. Я. А. Жаліло в аналітичній доповіді «Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання» [9, с. 27], проблему процедур банкрутства як одну з основних з проблемних зон сучасного розвитку підприємництва в Україні виокремлюють і вітчизняні, й іноземні експерти (рис. 1).

Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [10].

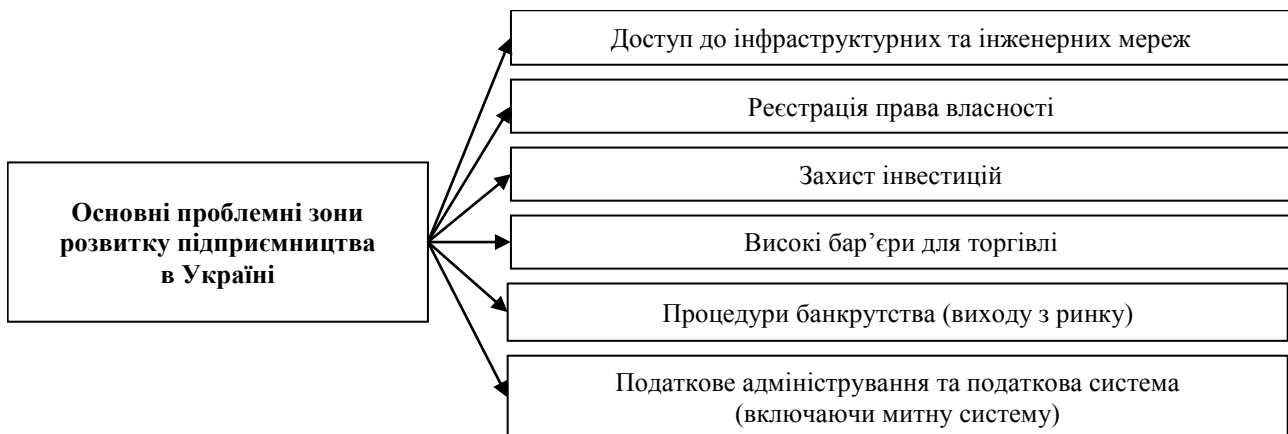

Рис. 1. Основні проблемні зони розвитку підприємництва в Україні
узагальнено за джерелом [9, с. 27]

Банкрутство та ліквідація може бути єдиним виходом для підприємства лише за двох умов: наявність низькоякісного менеджменту або виробництво продукції, що не користується попитом. Також банкрутство є оптимальним виходом із ситуації, коли у підприємства, яке ліквідується, немає господаря або інвестора, здатного погасити його борги, інвестувати в розвиток виробництва та послуг [11, с. 186, 187]. У решті випадків явище банкрутства та збитковості гальмує активізацію та зменшує масштаби і ефективність функціонування підприємницького сектору, який є одним з найважливіших елементів модернізації та позитивних змін вітчизняного господарства, виявлення нових ресурсів економічного поживлення, і, як наслідок, підвищення якості життя населення.

Станом на 1 червня 2014 року за даними аналітичної доповіді «Doing business 2015» («Ведення бізнесу 2015»), яка є результатом дослідження групи Всесвітнього банку, в Рейтингу країн за ступенем сприятливості умов для підприємницької діяльності Україна посіла 96 місце серед 189 країн світу (табл. 1), залишившись далеко позаду таких країн, як

Сінгапур, Нова Зеландія, Гонконг, Китай, Данія, Республіка Корея, Норвегія, США, Великобританія, які і у 2013, і у 2014 році займали лідируючі позиції.

Таблиця 1 – Рейтинг країн за ступенем сприятливості умов для підприємницької діяльності станом на 01.06.2013 р. та 01.06.2014 р.*

Дані станом на 01.06.2013 р.		Дані станом на 01.06.2014 р.	
Країна	Рейтинговий номер	Країна	Рейтинговий номер
1	2	3	4
Сінгапур	1	Сінгапур	1
Гонконг, Китай	2	Нова Зеландія	2
Нова Зеландія	3	Гонконг, Китай	3
США	4	Данія	4
Данія	5	Республіка Корея	5
Малайзія	6	Норвегія	6
Республіка Корея	7	США	7
Грузія	8	Великобританія	8
Норвегія	9	Фінляндія	9
Великобританія	10	Австралія	10
Російська Федерація	92	Російська Федерація	62
Україна	112	Україна	96
Чад	189	Еритрея	189

* узагальнено за джерелом [12]

Незважаючи на те, що Україна й досягла поліпшення своєї позиції в рейтингу, піднявшись на 16 позицій (з 112 позиції на 96) в порівнянні з 2013 роком, варто зазначити, що такий прорив відбувся лише за рахунок зростання значення двох показників (табл. 2): «Реєстрація власності», що розглядає умови отримання компанією права власності (зріс на 29 позицій), та «Оподаткування», який надає інформацію про податки, які має сплатити або утримати в певному році компанія середнього розміру, а також враховує адміністративний тягар, пов'язаний зі сплатою податків (зріс на 49 позицій).

Таблиця 2 – Порівняльний аналіз результатів дослідження «Doing business» України станом на 01.06.2013 р. та 01.06.2014 р. [12]

№ п/п	Показник	Значення показника		Абс. Δ, ±
		станом на 01.06.2013 р.	станом на 01.06.2014 р.	
1	Реєстрація підприємств	76	69	-7
2	Отримання дозволу на будівництво	70	68	-2
3	Приєднання до електричних мереж	185	182	-3
4	Реєстрація власності	59	88	+29
5	Отримання кредитів	17	14	-3
6	Захист монетарних інвесторів	109	107	-2
7	Оподаткування	108	157	+49
8	Міжнародна торгівля	154	153	-1
9	Забезпечення виконання контрактів	43	44	+1
10	Врегулювання неплатоспроможності	142	141	-1

Показник «Забезпечення виконання контрактів», який оцінює ефективність примусових заходів щодо дотримання умов контрактів, зріс лише на одну позицію у 2014 році в порівнянні з 2013 роком, а позиція тих, не менш важливих, показників умов ведення бізнесу, серед яких і показник «Врегулювання неплатоспроможності», хоч і незначно, але знизилась, що свідчить про збереження певних проблем у розвитку українського підприємницького сектора, які в подальшому можуть призвести до його збитковості та фінансової неспроможності.

Проведений аналіз показника питомої ваги збиткових підприємств в Україні протягом 2004-2013 років (рис. 2) дав змогу визначити, що протягом 2004-2007 років кількість збиткових підприємств у країні постійно скорочувалась.

Проте, починаючи з 2008 року, ситуація змінилась – частка підприємств, які одержали збиток, в загальній кількості підприємств почала стрімко зростати і у 2010 році становила 41%. Це означає, що майже половина підприємств України у 2010 році були збитковими. 2011-2013 роки характеризувалися покращенням ситуації, оскільки частка збиткових підприємств почала зменшуватись і у 2013 році становила вже 34,1%, але все ж знаходилась на значному рівні.

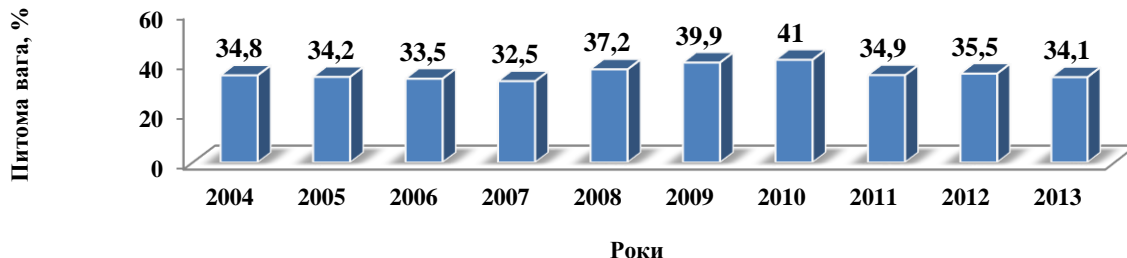

Рис. 2. Питома вага збиткових підприємств в Україні у 2004-2013 рр.
систематизовано автором за джерелом [13]

Динаміка кількості порушених справ про відновлення платоспроможності боржників або визнання їх банкрутами у 2009-2013 роках мала стійку тенденцію до спадання (рис. 3). Якщо у 2009 році було закінчено провадженням 11821 справу, то у 2013 році цей показник зменшився майже вдвічі і становив 5697 справ.

Кількість справ, з яких винесено постанови суду про визнання підприємства банкрутом, у період з 2009 по 2013 роки також стабільно зменшувалась. Маючи значення 8594 справ у 2009 році, цей показник поступово знизився до позначки в 3359 справ у 2013 році.

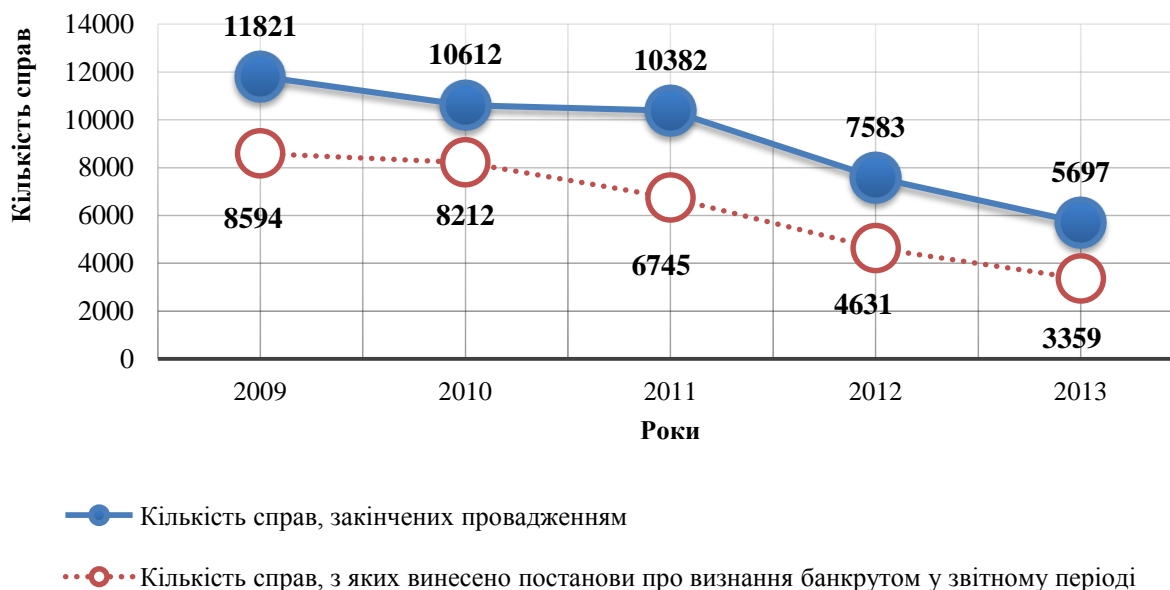

Рис. 3. Динаміка кількості справ про відновлення платоспроможності боржників або визнання їх банкрутами, які знаходились на розгляді в місцевих господарських судах у 2009-2013 рр.
систематизовано автором за джерелом [14]

Незважаючи на те, що в Україні протягом останніх років спостерігається досить позитивна динаміка зменшення кількості порушених справ про відновлення платоспроможності боржників або визнання їх банкрутами, варто зазначити, що певні проблеми в цій сфері все ж існують. У першу чергу вони пов'язані з недостатньою ефективністю системи врегулювання неплатоспроможності суб'єктів господарювання, про що свідчить результат дослідження показника питомої ваги справ, з яких винесено постанови про визнання боржника банкрутом, у загальній кількості справ у 2009-2013 роках (рис. 4).

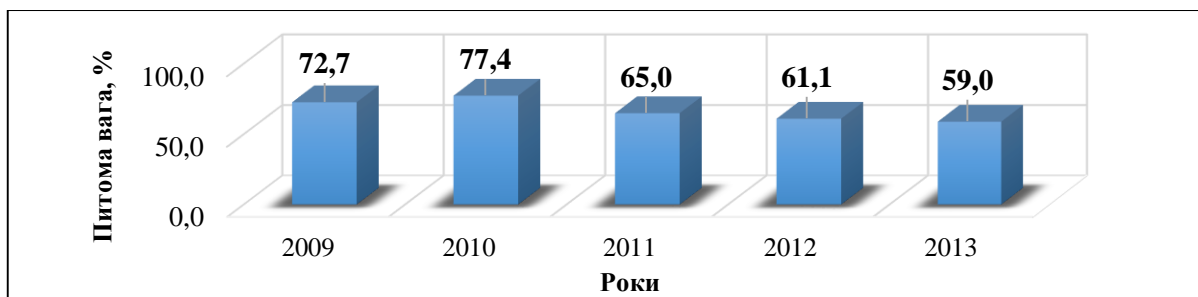

Рис. 4. Питома вага справ, з яких винесено постанови про визнання боржника банкрутом, у загальній кількості справ у 2009-2013 рр.

розраховано та систематизовано автором за джерелом [14]

Максимального значення цей показник досягнув у 2010 році, становивши 77,4% справ, з яких винесено постанови про визнання боржника банкрутом. У період з 2011 по 2013 роки відбулося зниження досліджуваного показника, але незначне. Так, у 2013 році питома вага становила 59%, тобто визнанням боржника банкрутом закінчилось провадження більше, ніж в половині розглянутих справ.

Міністерством юстиції України у 2013 р. було проведено аналіз стану справ на вітчизняних підприємствах, які перебувають у стані банкрутства, за результатами якого було визначено 8811 підприємств, що знаходяться у процедурі банкрутства: 8373 підприємства приватного сектора економіки, в т.ч. – фізичні особи підприємці та 438 державних або підприємств, у статутному фонді яких державі належать більше 25% [15].

Варто також зазначити, що у 2011 році кількість ліквідованих юридичних осіб становила 7842, тоді як санація проводилась лише у 130 справах. У 2012 році кількість ліквідацій зменшилась до позначки 5946 ліквідованих юридичних осіб, але зменшилась і кількість проведених санацій суб'єктів господарювання до 125 справ. Звіт керуючого санацією і у 2011, і у 2012 році був затверджений лише по 3 справах, по 114 справах було затверджено мирові угоди у 2011 році та по 93 справах у 2012 році [5].

Це досить негативні показники, оскільки банкрутство та ліквідація підприємства означають не лише суттєві збитки для його власників, акціонерів та кредиторів, але й впливають на інтереси широкого кола господарських партнерів, зумовлюють збільшення рівня безробіття та зменшення податкових надходжень у бюджет, що у свою чергу може стати причиною порушення макроекономічної рівноваги в країні.

Як підкреслюють у своїй науковій праці І. О. Гнеушева та К. І. Романова [16], з-поміж підприємств, справи про банкрутство яких розглядаються судом, значна частина таких, що тимчасово потрапили в скрутне становище. Вартість їхніх активів набагато вища за кредиторську заборгованість, а за умови проведення фінансового оздоровлення чи реструктуризації такі підприємства можуть розрахуватися з боргами і продовжити діяльність. Проте через ряд причин, таких як: недосконале законодавство, брак належного теоретико-методичного забезпечення санації, нестача грошових ресурсів для забезпечення фінансування санації, дефіцит кваліфікованого в цих питаннях фінансового менеджменту та інші суб'єктивні та об'єктивні причини, багато потенційно життєздатних підприємств стають потенційними банкрутами.

Наведені факти є свідченням недосконалості системи врегулювання неплатоспроможності суб'єктів господарювання в Україні, а також неефективного виконання однієї з функцій процедури банкрутства, що пов'язана із забезпеченням можливості оздоровлення та відновлення платоспроможності підприємств, що потрапили в кризову ситуацію. Більш детально сучасний стан системи врегулювання неплатоспроможності суб'єктів господарювання в Україні можливо охарактеризувати шляхом дослідження показника «Врегулювання неплатоспроможності» в рейтингу «Doing business 2015».

За показником «Врегулювання неплатоспроможності» (рис. 5) у 2014 році Україна займала 142 місце серед 189 країн світу, що на одну позицію нижче, ніж у 2013 році. У регіональному

рейтингу серед 26 країн Європи і Центральної Азії у 2014 році Україна займала 23 місце, маючи вищий рівень врегулювання неплатоспроможності підприємств лише у порівнянні з Таджикистаном, Киргизстаном та Косово.

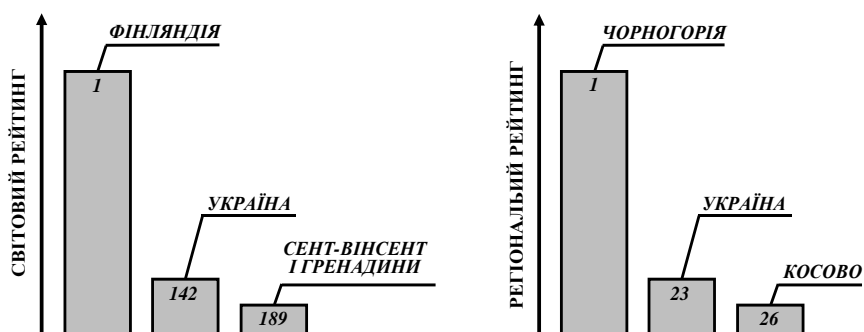

Рис. 5. Позиція України у світовому та регіональному рейтингу за показником «Врегулювання неплатоспроможності» узагальнено за джерелом [12]

Показник «Врегулювання неплатоспроможності» визначається по кожній країні з урахуванням 9 індикаторів (табл. 3). Проаналізувавши значення індикаторів для України та країн Європи і Центральної Азії, можна відзначити певну відсталість нашої країни в питаннях врегулювання неплатоспроможності суб'єктів господарювання.

В Україні період проведення процедури банкрутства, тобто час на задоволення вимог кредиторів на 0,6 року більший, ніж у країнах Європи та Центральної Азії, та досить високі середні затрати на процедури банкрутства – на 28,7% вищі, ніж у країнах Європи та Центральної Азії.

Таблиця 3 – Порівняльний аналіз індикаторів показника «Врегулювання неплатоспроможності» України та країн Європи і Центральної Азії станом на 01.06.2014 р.*

№ п/п	Індикатор	Україна	Країни Європи і Центральної Азії	Абс. Δ, ±
1	Час, необхідний для задоволення вимог кредиторів (роки)	2,9	2,3	+0,6
2	Середні затрати на процедури банкрутства (% від вартості майна боржника)	42,0	13,3	+28,7
3	Кінцевий результат процесу (0 балів – продаж майна боржника по частинах, 1 бал – продовження діяльності боржника)	0	0	-
4	Коефіцієнт повернення боргу (центи на долар, тобто центи, отримані кредиторами за кожен долар, наданий у кредит)	8,6	37,7	-29,1
5	Індекс відкриття провадження в справі про неспроможність боржника (0-3 бали, при цьому високе значення індексу свідчить про більш широкі можливості боржників і кредиторів у відкритті провадження в справі про реорганізацію чи ліквідацію)	3,0	2,4	+0,6
6	Індекс управління майном боржника (0-6 балів, при цьому високе значення індексу вказує на більш сприятливі умови для розпорядження майном боржника)	4,0	3,7	+0,3
7	Індекс процедури реорганізації (0-3 бали, при цьому високе значення індексу вказує на застосування передової міжнародної практики)	0,5	1,4	-0,9
8	Індекс участі кредиторів (0-4 бали, при цьому високе значення індексу свідчить про більш високу ступінь участі кредиторів в справі про реорганізацію чи ліквідацію)	1,0	1,6	-0,6
9	Індекс ефективності нормативно-правової бази – сума балів індикаторів 5, 6, 7, 8 (0-16 балів, при цьому більш високе значення вказує на те, що система врегулювання неплатоспроможності створює більш сприятливі умови для реабілітації життєздатних компаній та ліквідації нежиттєздатних)	8,5	9,2	-0,7

* узагальнено та розраховано за джерелом [12]

За кожен наданий в кредит долар кредитори в Україні внаслідок процесу реорганізації, ліквідації або примусового стягнення заборгованості отримують лише 8,6 центів на долар, тоді як у країнах Європи та Центральної Азії коефіцієнт повернення боргу більше на 29,1 цента на долар і становить 37,7 цента на долар.

Індикатор «Кінцевий результат процесу» однаковий для всіх досліджуваних країн і свідчить про те, що у більшості випадків після завершення процедури банкрутства підприємство не продовжить своє існування як єдине ціле, тому майно компанії буде розпродано по частинах.

За значеннями Індексу відкриття провадження в справі про неспроможність боржника та Індексу управління майном боржника Україна має дещо вищі показники – на 0,6 та 0,3 балів відповідно вищі, ніж у країнах Європи та Центральної Азії, що вказує на більш широкі можливості боржників і кредиторів у відкритті провадження в справі про реорганізацію чи ліквідацію та сприятливіші умови для розпорядження майном боржника.

Ступінь участі кредиторів у справі про реорганізацію чи ліквідацію боржника в Україні нижча в порівнянні з країнами Європи та Центральної Азії на 0,6 бала, а рівень застосування передової міжнародної практики взагалі досить низький і становить лише 0,5 бала з 3 можливих, тоді як в Європі та Центральній Азії цей показник знаходиться на рівні 1,4 балів.

Як наслідок, Індекс ефективності нормативно-правової бази в Україні нижчий, ніж в Європі та Центральній Азії на 0,7 балів і має значення 8,5 балів з 16 максимальних балів, а, отже, система врегулювання неплатоспроможності в Україні лише на 53,1% виконує завдання по створенню сприятливих умов для реабілітації життєздатних компаній та ліквідації нежиттєздатних.

ВИСНОВКИ

Система врегулювання неплатоспроможності в Україні потребує подальшого дослідження та удосконалення, оскільки, як свідчить статистика, хоч кількість збиткових підприємств та підприємств-банкрутів в Україні останнім часом почала знижуватись, але питома вага справ, з яких було винесено постанови суду про визнання банкрутства підприємств, залишається на досить високому рівні. Отже, загроза кризових явищ у діяльності підприємств все ж таки існує, і, в першу чергу, у зв'язку з посиленням нестабільності в політико-правовій та соціально-економічній сферах розвитку країни.

Для підвищення ефективності здійснення процедури банкрутства в Україні повинне відповідати досягненням міжнародної практики. Для цього, насамперед, потрібно здійснити заходи, спрямовані на скорочення затрат часу і матеріальних ресурсів на здійснення цієї процедури, та підвищити відсоток повернення вимог кредиторів. А також необхідно забезпечити спрямованість процедури банкрутства не лише на захист законних прав та інтересів кредиторів і власників фінансово неспроможного підприємства, збереження конкурентоспроможності економіки шляхом виведення з господарського обороту менш неефективно діючих суб'єктів господарювання, але й на реальне здійснення заходів реабілітації та фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств.

Такі заходи не лише підвищать ступінь сприятливості умов для підприємницької діяльності, але й зменшать ризик макроекономічної дестабілізації в країні та сприятимуть зростанню конкурентоспроможності української економіки у світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нескородєва І. І. Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні та шляхи їх вирішення / І. І. Нескородєва, О. Ю. Тереванєсова // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2011. — № 36. — С. 187—193.
2. Берест М. М. Статистичний аналіз процесів банкрутства в Україні / М. М. Берест // Бізнесінформ. — 2012. — № 6. — С. 89—92.

3. Мірошніченко О. Ю. Інститут банкрутства як інструмент регулювання діяльності неплатоспроможних підприємств / О. Ю. Мірошніченко // Теоретичні та прикладні питання економіки. — 2012. — № 27. — С. 321—332.
4. Брінь П. В. Аналіз сучасного стану інституту банкрутства України / П. В. Брінь, А. Ю. Бондаренко // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. — 2013. — № 69. — С. 155—161.
5. Руденко Є. М. Сучасні тенденції банкрутства в Україні та заходи запобігання неплатоспроможності вітчизняних підприємств / Є. М. Руденко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». — 2014. — Вип. 5 (ч. 3). — С. 21—25.
6. Долматова Г. Є. Тенденції банкрутства підприємств України / Г. Є. Долматова, І. І. Канєєва, О. Л. Перепелиця // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2013. — Вип. 1, Т. 1. — С. 239—243.
7. Ушаренко С. В. Аналіз сучасних тенденцій банкрутства українських підприємств та напрямів удосконалення фінансового менеджменту / С. В. Ушаренко // Фінанси, облік і аудит. — 2013. — Вип. 2 (22). — С. 160—169.
8. Хаджинова О. В. Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні / О. В. Хаджинова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2013. — Вип. 1, Т. 2. — С. 275—278.
9. Жаліло А. Я. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання : аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, К. А. Кононенко, В. М. Яблонський [та ін.] ; за заг. ред. Я. А. Жаліла. — К. : НІСД, 2014. — 132 с.
10. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>.
11. Сохатюк О. С. Санація – цивілізований шлях виходу з кризи економічно неспроможних підприємств / О. С. Сохатюк // Стан і проблеми трансформації фінансів та економіки регіонів у перехідний період : зб. наук. праць другої Міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 квіт. 2004 р. у Хмельницькому ін-ті бізнесу. — Хмельницький : ТОВ НВП «Евріка», 2004. — С. 185—191.
12. Доповідь Всесвітнього банку та міжнародної фінансової корпорації «Doing business 2015» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://russian.doingbusiness.org>.
13. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
14. Урядовий портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
15. Офіційний веб-портал «Судова влада України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://court.gov.ua>.
16. Гнеушева І. О. Процес санації підприємств в Україні / І. О. Гнеушева, К. І. Романова // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. — 2011. — Вип. 3 (16). — С. 17—20.

REFERENCES

1. Neskorođjeva, I.I. and Terevanesova, O.Ju. (2011), “Current trends in the bankruptcy of enterprises in Ukraine and ways of their solution”, *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 36, pp. 187-193.
2. Verest, M.M. (2012), “Statistical analysis of bankruptcy proceedings in Ukraine”, *Biznesinform*, no. 6, pp. 89-92.
3. Miroshnichenko, O.Ju. (2012), “The institution of bankruptcy as a tool of regulation of insolvent enterprises”, *Teoretychni ta prykladni pytannja ekonomiky*, no. 27, pp. 321-332.
4. Brin, P.V. (2013), “The analysis of the current state of the institution of bankruptcy Ukraine”, *Visnyk NTU «HPI». Serija: Aktualni problemy rozvytku ukrainskogo suspilstva*, no. 69, pp. 155-161.
5. Rudenko, Ye.M. (2014), “Current trends of bankruptcy in Ukraine and measures insolvency domestic enterprises”, *Naukovyj visnyk Hersonskogo derzhavnogo universytetu. Serija «Ekonomichni nauky»*, Iss. 5 (part 3), pp. 21-25.
6. Dolmatova, G.Je., Kanjejeva, I.I. and Perepelycja, O.L. (2013), “Bankruptcy trends of Ukrainian enterprises”, *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, Iss. 1, Vol. 1, pp. 239-243.
7. Usharenko, S.V. (2013), “Analysis of current trends bankruptcy Ukrainian enterprises and of improving financial management”, *Finansy, oblik i audyt*, Iss. 2 (22), pp. 160-169.

8. Hadzhynova, O.V. (2013), "Current trends of bankruptcy in Ukraine", *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, Iss. 1, Vol. 2, pp. 275-278.
9. Zhalilo, Ja.A., Kononenko, K.A., Jablons'kyj, V.M., et al. (2014), *Systemna kryza v Ukraini: peredumovy, ryzyky, shljahy podolannja: analitychna dopovid* [Systemic crisis in Ukraine: implications, risks, overcoming: analytical report], NISD, Kyiv, Ukraine.
10. The law of Ukraine "About restoring debtor's solvency or recognizing it bankrupt", no. 2343-XII, dated May 14, 1992, rev., available at: <http://zakon.nau.ua> (access December 09, 2014).
11. Sohatjuk, O.S. (2004), "Sanitation is a civilized way out of the crisis of economically insolvent enterprises", *Stan i problemy transformacii finansiv ta ekonomiky regioniv u perehidnyj period: zbirnyk naukovyh prac drugoi Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferencii 22-23 kvitnja 2004 roku u Hmelnyckomu instytuti biznesu*, Khmelnytsky, TOV NVP «Evrika», April 22-23, 2004, pp. 185-191.
12. The report of the World Bank and the International Finance Corporation "Doing business 2015", available at: <http://russian.doingbusiness.org> (access December 09, 2014).
13. Official website of the State Statistics Service of Ukraine, available at: www.ukrstat.gov.ua (access December 09, 2014).
14. Official web portal of the "Judiciary of Ukraine", available at: <http://court.gov.ua>. (access December 09, 2014).
15. Urjadovyj portal, available at: www.kmu.gov.ua (access December 09, 2014).
16. Gnjeusheva, I.O. and Romanova, K.I. (2011), "The process of reorganization of enterprises in Ukraine", *Visnyk Kyi'vs'kogo instytutu biznesu ta tehnologij*, no. 3 (16), pp. 17-20.

УДК 338.47:334.724.4

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Дивінець О.Л., аспірант

*Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля
Україна, 49000, Дніпропетровськ, вул. Набережна Леніна, 18*

novacia-consult@mail.ru

Визначено завдання розвитку міського громадського транспорту, а саме: децентралізація; фіксованість; підключення; міжвидова конкуренція; тарифікація поїздок; неефективність субсидування. Визначено фактори формування пасажиропотоку в міських агломераціях. Численні дослідження проблем розвитку міського громадського транспорту показали важливість науково обґрунтованого управління його послугами. Якщо система управління виключає зворотний зв'язок із громадськістю, то малоімовірним є створення оптимальної інфраструктури перевезень, послуги будуть слабо інтегровані, а їх рівень залишатиметься неоднорідним і ненадійним. Доведено, що розглянуті проблеми розвитку міського громадського транспорту можуть бути вирішені на основі діагностичного аналізу факторів, використання стратегічного і оперативного управління послугами громадського транспорту, розвитку забезпечуючих підсистем управління, а також застосування сучасних економіко-математичних методів прийняття управлінських рішень та комп'ютерних програм. Обґрунтовано необхідність створення єдиного органу управління транспортом, який відповідає за планування маршрутів руху, графіків перевезень і розробку оптимальних тарифів, що сприяло б цілісному підходу до розвитку громадського транспорту та його інфраструктурі. Зроблено висновок, що в системі управління послугами міського громадського транспорту важливе місце займає стратегічне управління, зокрема, стратегічне планування, яке включає постановку цілей і розробку стратегій у сфері підвищення якості послуг та рівня обслуговування пасажирів. Проаналізовано вплив рівня обслуговування пасажирів громадського транспорту на такі соціально-економічні цілі розвитку міста: економічні цілі міського господарства; цілі в галузі захисту міського довкілля; цілі в галузі соціальної справедливості; цілі в галузі безпеки життєдіяльності; цілі в галузі економічного зростання; фінансові цілі.

Ключові слова: громадський транспорт, пасажиропоток, соціально-економічний розвиток, стратегія.